§ 502
Lausunto kaupunginhallitukselle Helsingin ekologisen rakentamisen ohjelmasta

HEL 2011-000466 T 10 00 00

Päätös

Kiinteistölautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Helsingin ekologisen rakentamisen ohjelmassa määritellään kaupungin käytettävissä olevat keinot ja mahdollisuudet ekologisesti kestävän infrarakentamisen edistämiseen sekä selvitetään eri toimijatahojen roolit ja vastuut.

Kiinteistötoimi ei ole merkittävä toimija infrarakentamisessa. Ohjelmaluonnoksen mukaan kiinteistöviraston toiminta ekologisesti kestävän infrarakentamisen edistävien asioiden huomioon ottamisesta on hyvällä tasolla.

Ohjelmassa esitetäänkin kiinteistövirastoa ainoastaan yhden konkreettisen toimenpiteen yhteistyötahoksi. Tämä toimenpide koskee seudullisen massatalouden edistämistä. Tosin kaikille virastoille on annettu vastuita liittyen henkilöstön osaamisen ja sitouttamisen varmistamiseen ekologisesti kestävissä toimintatavoissa. Lisäksi kaikki virastot ovat yhteistyötahoina virastojen välisen ja ulkopuolisten tahojen kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Osa toimenpide-ehdotuksista on selkeitä, helposti toteutettavia ja seurattavia. Osa taas on laajoja ja epäkonkreettisia, jolloin niiden toteutuminen on erittäin epävarmaa. Selkeillä ja seurattavilla toimenpiteillä voidaan vaikuttaa eniten ekologisen rakentamisen todelliseen tehostumiseen.

Kiinteistöviraston vastuulla ovat muun muassa tonttien pilaantuneiden maiden kunnostaminen ja projektialueisiin liittyvä massojen ja erilaisten purku- ja uusiomateriaalien hyötykäyttö. Tärkeimmät toimenpiteet ekologisesti kestävän infrarakentamisen edistämisessä on jatkaa erilaisten materiaalien hyötykäytön tehostamista ja riskiarviointiin perustuvaa kunnostussuunnittelua. Tulevaisuudessa tärkeäksi toimenpiteeksi nousee myös pilaantuneiden maa-ainesten kuljetusten ekotehokkuuden kehittäminen sekä ekologisuuden huomioon ottaminen hankinnoissa.

Lautakunta pitää erittäin kiireellisenä kaivumaiden välivarastointiin ja

käsittelyyn sekä ylijäämämaiden loppusijoitukseen soveltuvien alueiden varaamista ensisijaisesti Helsingin kaupungin alueelta kuljetusmatkojen vähentämiseksi. Tilanne ylijäämämaiden sijoittamisessa on tällä hetkellä vastoin useita ekologisesti kestävän rakentamisen ohjelman tavoitteita.

Alueellisen esirakentamisen tarkoituksena on saattaa alue rakentamiskelpoiseksi. Kustannussäästöjä haetaan mm. aikataulutuksen, menetelmän valinnan ja mittakaavatekijän avulla. Alueellisessa esirakentamisessa on yleensä mahdollista valita useammasta geoteknisesti käyttökelpoisesta vaihtoehdosta sopivin. Valinta on tehty perinteisesti esimerkiksi taloudellisin tai aikatauluteknisin perustein. Valinta voidaan tehdä myös päästöperusteisesti. Aloittamalla esirakentaminen nykyistä aikaisemmin ennen varsinaisten rakennustöiden alkamista ja kaavan vahvistumista on mahdollista säästää käyttämällä halvempia ja vähemmän energiaa kuluttavia esirakentamismenetelmiä.

Kiinteistövirasto on yhteistyössä VTT:n kanssa kehittänyt MELI-HEL-laskentaohjelman, jolla voidaan vertailla yleisimpien pohjavahvistusmenetelmien päästöjä ja laskea maarakenteen sen vaatiman pohjavahvistuksen rakentamisen energiankulutus. Esirakentamismenetelmän optimoinnin painotukseen teknistaloudellisten ja ekologisten tekijöiden välillä kaivataan ohjeistusta suunnitteluttamis-, suunnittelu- ja rakennuttamisorganisaatioille. Geoteknisellä osastolla on kehitetty ja kehitetään jatkossakin esirakentamiseen liittyviä uusia menetelmiä. Esirakentamisessa voisi ennakkoluulottomasti selvittää sellaisten menetelmien käyttöä, joilla saavutetaan entistä pienempi päästö tai mahdollisesti negatiivinen hiilijalanjälki. Tavoitteena voisi olla esimerkiksi hiilineutraali kaupunkirakentaminen.

Käsittely

Tuuttila Juhani: Esityksen muutos:

Lausuntoehdotukseen lisätään uusi kuuden kappale.

Esittelijä

osastopäällikkö
Juhani Tuuttila

Lisätiedot

Katarina Kurenlahti, toimistopäällikkö, puhelin: 310 36415
katarina.kurenlahti(a)hel.fi
Rantala Kalle, projektinjohtaja, puhelin: 310 37819
kalle.rantala(a)hel.fi

Otteet

Ote **Otteen liitteet**
Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kiinteistölautakunta päättänee antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon.

Helsingin ekologisen rakentamisen ohjelmassa määritellään kaupungin käytettävissä olevat keinot ja mahdollisuudet ekologisesti kestävän infrarakentamisen edistämiseen sekä selvitetään eri toimijatahojen roolit ja vastuut.

Kiinteistötoimi ei ole merkittävä toimija infrarakentamisessa. Ohjelmaluonnoksen mukaan kiinteistöviraston toiminta ekologisesti kestävän infrarakentamisen edistävien asioiden huomioon ottamisesta on hyvällä tasolla.

Ohjelmassa esitetäänkin kiinteistövirastoa ainoastaan yhden konkreettisen toimenpiteen yhteistyötahoksi. Tämä toimenpide koskee seudullisen massatalouden edistämistä. Tosin kaikille virastoille on annettu vastuita liittyen henkilöstön osaamisen ja sitouttamisen varmistamiseen ekologisesti kestävissä toimintatavoissa. Lisäksi kaikki virastot ovat yhteistyötahoina virastojen välisen ja ulkopuolisten tahojen kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Osa toimenpide-ehdotuksista on selkeitä, helposti toteutettavia ja seurattavia. Osa taas on laajoja ja epäkonkreettisia, jolloin niiden toteutuminen on erittäin epävarmaa. Selkeillä ja seurattavilla toimenpiteillä voidaan vaikuttaa eniten ekologisen rakentamisen todelliseen tehostumiseen.

Kiinteistöviraston vastuulla ovat muun muassa tonttien pilaantuneiden maiden kunnostaminen ja projektialueisiin liittyvä massojen ja erilaisten purku- ja uusiomateriaalien hyötykäyttö. Tärkeimmät toimenpiteet ekologisesti kestävän infrarakentamisen edistämisessä on jatkaa erilaisten materiaalien hyötykäytön tehostamista ja riskiarviointiin perustuvaa kunnostussuunnittelua. Tulevaisuudessa tärkeäksi toimenpiteeksi nousee myös pilaantuneiden maa-ainesten kuljetusten ekotehokkuuden kehittäminen sekä ekologisuuden huomioon ottaminen hankinnoissa.

Alueellisen esirakentamisen tarkoituksena on saattaa alue rakentamiskelpoiseksi. Kustannussäästöjä haetaan mm. aikataulutuksen, menetelmän valinnan ja mittakaavatekijän avulla. Alueellisessa esirakentamisessa on yleensä mahdollista valita useammasta geoteknisesti käyttökelpoisesta vaihtoehdosta sopivin.

Valinta on tehty perinteisesti esimerkiksi taloudellisin tai aikatauluteknisin perustein. Valinta voidaan tehdä myös päästöperusteisesti. Aloittamalla esirakentaminen nykyistä aikaisemmin ennen varsinaisten rakennustöiden alkamista ja kaavan vahvistumista on mahdollista säästää käyttämällä halvempia ja vähemmän energiaa kuluttavia esirakentamismenetelmiä.

Kiinteistövirasto on yhteistyössä VTT:n kanssa kehittänyt MELI-HEL-laskentaohjelman, jolla voidaan vertailla yleisimpien pohjavahvistusmenetelmien päästöjä ja laskea maarakenteen sen vaatiman pohjavahvistuksen rakentamisen energiankulutus. Esirakentamismenetelmän optimoinnin painotukseen teknistaloudellisten ja ekologisten tekijöiden välillä kaivataan ohjeistusta suunnitteluttamis-, suunnittelu- ja rakennuttamisorganisaatioille. Geoteknisellä osastolla on kehitetty ja kehitetään jatkossakin esirakentamiseen liittyviä uusia menetelmiä. Esirakentamisessa voisi ennakkoluulottomasti selvittää sellaisten menetelmien käyttöä joilla saavutetaan entistä pienempi päästö tai mahdollisesti negatiivinen hiilijalanjälki. Tavoitteena voisi olla esimerkiksi hiilineutraali kaupunkirakentaminen.

Esittelijä

Lausuntopyyntö

Helsingin kaupungin hallintokeskus on pyytänyt kiinteistölautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle Helsingin ekologisesti kestävän rakentamisen ohjelman osasta B, Infrarakentaminen. Lausunto tulisi antaa 20.10.2011.

Kestävän infrarakentamisen ohjelman tausta

Helsingin kaupungin toiminnassa kestävää kehitystä on edistetty järjestelmällisesti jo vuosia. Kaupunginhallinnossa kestävää kehitystä on käsitelty vuodesta 1992 lähtien ja kaupungin energiankulutusta on vähennetty monin eri toimin jo 1970-luvulta alkaen. Yhteiskunnan muutos tuo mukanaan jatkuvasti uusia toimintatapojen muutostarpeita ja tavoitteita. Näistä tänä päivänä merkittävimpiä ovat ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen tähtäävät toimet, jotka konkretisoituvat mm. energiatehokkuuden parantamisena ja päästöjen vähentämisenä.

Helsingin kaupunki on allekirjoittanut muun muassa vuonna 1995 Aalborgin asiakirjana tunnetun Euroopan kaupunkien kestävän kehityksen asiakirjan sekä myöhemmin 2000-luvulla energiatehokkuussopimuksen ja osallistunut useisiin energian säästämiseen tähtääviin EU-hankkeisiin, jotka osaltaan velvoittavat

kestävän toiminnan merkittävään tehostamiseen tulevina vuosina. Lisäksi Helsingissä on tehty selvityksiä ilmastonmuutokseen sopeutumisesta ja kehitetty hiilijalanjälkilaskureita sekä osallistuttu pääkaupunkiseudun ilmastostrategiatyöhön.

Helsingin ekologisesti kestävän rakentamisen ohjelman tekeminen on yksi Helsingin ekologisen kestävyyden ohjelman (HEKO) toimenpiteistä, jotka kaupunginhallitus on 16.5.2005 hyväksynyt noudatettaviksi. HEKO:n päätarkoitus on vauhdittaa Helsingin kestävän kehityksen toimintaohjelmaan kirjattujen, ympäristön tilaa parantavien tavoitteiden toteutumista ja olla siten konkreettinen työkalu ekologisesti kestävän rakentamisen edistämiseen.

Ekologisesti kestävässä infrarakentamisessa vähennetään kokonaisvaltaisesti infrastruktuurin rakentamisesta ja sen käytöstä aiheutuvia ympäristökuormia. Samalla edistetään infrarakentamisen positiivisia ympäristövaikutuksia kuten hiilidioksidin sitoutumista.

Ohjelman sisältö

Helsingin ekologisen rakentamisen ohjelmassa määritellään kaupungin käytettävissä olevat keinot ja mahdollisuudet ekologisesti kestävän infrarakentamisen edistämiseen sekä selvitetään eri toimijatahojen roolit ja vastuut. Ohjelma käsittelee infrastruktuurin rakentamista sen koko elinkaaren aikana kaavoituksesta ja esisuunnittelusta ylläpitoon, ja sen tavoitteena on siten olla konkreettinen työkalu ekologisesti kestävän infrarakentamisen edistämiseen. Ohjelma on laadittu vuosille 2012–2018 siten, että ohjelman väliarviointi suoritetaan vuonna 2014.

Asiakirjan A-osassa esitetään Helsingin ekologisen rakentamisen ohjelman taustat ja ohjelman sisältöön vaikuttavat tekijät. B-osassa esitetty toimenpideohjelma on jaettu kuuteen elinkaaren päävaiheeseen, jotka ovat kaavoitus ja esisuunnittelu, suunnittelu, rakentaminen, vastaanotto, takuuaika ja ylläpito. Elinkaarenvaiheille on esitetty yhteensä 18 tavoitetta, joiden saavuttamiseksi on määritelty toimenpiteitä. Toimenpiteitä on puolestaan kuvattu esittämällä toteuttamisesta vastaavan viraston, osallistuvien tahojen, aikataulun ja resurssitarpeen kuvaukset. Asiakirjan C-osa kokoaa nykytila-analyysin tulokset ekologisten näkökohtien huomioon ottamisesta. Tulosten tarkastelu tapahtuu sekä Helsingin kaupungin että sen virastojen toiminnan kautta.

Ohjelmassa määritellään kaupungin käytettävissä olevat keinot ja mahdollisuudet ekologisesti kestävän infrarakentamisen edistämiseen. Työn nykytila-analyysin ohella selvitetään myös eri toimijatahojen roolit ja vastuut.

Ohjelman tavoitteet, laajuus, toimijat ja tarkasteltavat ympäristönäkökulmat

Ohjelmalla on neljä päätavoitetta: määritellä ja tunnistaa ohjelmaan liittyviä mittareita, selkeyttää ohjelman toteuttamista, asettaa rakennusviraston infrarakentamiselle koko elinkaaren kattavat tavoitteet ja toimia konkreettisen ja helposti lähestyttävänä työkaluna viranomaisille

Tarkastelu kattaa kaikki infrarakentamisen elinkaaren vaiheet infrastruktuurien kaavoituksesta ylläpitoon. Kiinteistövirastolla on rooli muissa vaiheissa paitsi ylläpidossa.

Toimijatahot on valittu siten, että niiden toiminta liittyy keskeisesti infrarakentamisen elinkaaren eri vaiheisiin. Toimijoiden roolit on jaettu kolmeen kategoriaan: asiantuntijoihin, tilaajiin ja tuottajiin. Kiinteistöviraston toimijanrooli on asiantuntijana ja tilaajana.

Toimenpideohjelman on jaettu kolmeen osaan: tarkastelun kohteena olevan infrastruktuuriin, valittuihin toimijoihin ja vaikutuksiltaan merkittäviin ympäristönäkökulmiin.

Ohjelmassa keskitytään neljään infrajärjestelmään: 1) teihin ja katuihin maanalaisine tiloineen ja verkostoineen, liikennejärjestelmien, telematiikan ja katulämmityksen osalta keskitytään vain tekniseen toteutukseen, 2) Helsingin kaupungin vastuulla olevaan raideliikenteeseen ja metroon pois lukien rautatiet 3) verkostoihin ja 4) aluerakentamiseen, johon sisältyy myös esirakentaminen. Lisäksi infrajärjestelmien ja maarakentamisen osalta tarkastellaan myös pilaantuneita maita sekä infrakytkentöjä liikelaitoksiin, kuten Helsingin Energiaan ja HSY:n vesihuoltoon.

Tarkastelun kohteeksi valittiin kaksitoista toimijatahoa, jotka ovat kaupunkisuunnitteluvirasto, kiinteistövirasto, rakennusvirasto, talous- ja suunnittelukeskus, Helsingin Satama, ympäristökeskus, Helsingin kaupungin liikennelaitos ja Helsingin seudun liikenne, Stara rakennuttamispalvelut, Helsingin Energia ja Helen Sähköverkko Oy sekä HSY.

Työhön liittyen tehdyn vaikuttavuusanalyysin perusteella tunnistettiin merkittävimmät ympäristönäkökulmat, jotka vaikuttavat Helsingin kaupungin tulevaisuuden muotoutumiseen. Analyysin perusteella valittiin kahdeksan tarkasteltavaa näkökulmaa: ilmastonmuutos, luonnonvarojen käyttö, fysikaalis - mekaaniset vaikutukset, suorat terveysvaikutukset, ekotoksisuus, pohjavesi, happamoituminen ja alakehän otsonin muodostuminen.

Kiinteistöviraston rooli ekologisesti kestävässä infrarakentamisessa

Kiinteistövirasto ei ole merkittävä toimija infrarakentamisessa. Ohjelmaluonnoksen mukaan viraston toiminta ekologisesti kestävän infrarakentamisen edistävien asioiden huomioon ottamisesta on hyvällä tasolla.

Kiinteistöviraston tehtävät infrarakentamisessa liittyvät pääosin pilaantuneiden maiden kunnostukseen, projektialueille suunniteltaviin hyötykäyttökohteisiin ja geoteknisen tiedon hallintaan. Lisäksi tilakeskus tilaa rakennuksiin liittyvää infrastruktuuria ja infran hoitoa sekä rakennusten purut esim. Kalasatamaan ja Jätkäsaareen tulevien uusien alueiden rakentamisen tieltä.

Kiinteistövirasto on jo vuosia käyttänyt maaperän puhdistamisessa riskinarviointia ja toisaalta pyrkinyt sijoittamaan poistettuja maa-aineksia ja erilaisia purkumateriaaleja kunnostusalueille. Näin on pystytty minimoimaan alueelta pois kuljetettavien massojen määrää ja myös säästämään neitseellisiä raaka-aineita. Usein pilaantuneita maita joudutaan poistamaan ainoastaan sen vuoksi, että alue rakennetaan, eikä maaperän pilaantumisesta aiheutuvien riskien vuoksi.

Esimerkkeinä edellä mainituista toimenpiteistä ovat jo 1990-luvulla aloitettu riskinarvioperusteinen kunnostussuunnittelu Arabianrannassa. Alueiden kunnostuksessa on käytetty riskinarviota, jonka avulla on voitu osoittaa, ettei kaikkea pilaantunutta maata ole tarvinnut poistaa alueelta. Riskinarviota käytettiin jo paljon ennen valtioneuvoston PIMA-asetusta (214/2007), joka velvoittaa tarkastelemaan riskinarvion avulla maan kunnostustavoitteen. Jätkäsaaren 1. asemakaava-alueella, jossa pilaantuneet maat on sijoitettu alueelle rakennettavaan puistoon ja purkumateriaalit käytetty täytöissä, on vältytty pitkiltä kuljetusmatkoilta. Tonttiosasto on osallistunut myös pilaantuneisiin maihin liittyvän ekotehokkaan kunnostamisen PIRRE-työkalun kehittämiseen, lainsäädännön kehittämiseen kuten PIMA-asetus sekä ollut aktiivinen pilaantuneiden maiden yhdistyksen, MUTKU ry:n, toiminnassa.

Esittelijä

osastopäällikkö
Juhani Tuuttila

Lisätiedot

Katarina Kurenlahti, toimistopäällikkö, puhelin: 310 36415
katarina.kurenlahti(a)hel.fi
Rantala Kalle, projektinjohtaja, puhelin: 310 37819
kalle.rantala(a)hel.fi

Päätöshistoria

Helsingin Satama -liikelaitoksen jk 18.10.2011 § 73

HEL 2011-000466 T 10 00 00

Päätös

Johtokunta päättää antaa seuraavan lausunnon:

Helsingin Satama- liikelaitoksen johtokunnan mielestä Helsingin ekologisesti kestävän rakentamisen ohjelmassa vuosille 2012 -2018, osa B, infrarakentaminen, on kiinnitetty huomiota asioihin, jotka on nostettu esiin sekä EU:n että Suomen ja pääkaupunkiseudun ympäristöstrategioissa. Helsingin Satama on jo nykyisessä ympäristöjärjestelmässään ja ympäristöohjelmassaan ottanut huomioon useita tavoitteita, joita Helsingin ekologisen kestävän rakentamisen ohjelmassa on asetettu tavoitteeksi vuosille 2012 -2018. Muutkin esille tulleet asiat ja kehittämishankkeet voidaan huomioida, mikäli ne edistyvät vastuutahojen toimesta.

Helsingin ekologisesti kestävän rakentamisen ohjelmassa 2012 -2018, osa B, infrarakentaminen, toimenpide 6.3.6 on sellainen, jossa HelSa yksin on vastuutahona. Toimenpide kuuluu:

"Sovelletaan Vuosaaren satamahankkeen tuloksia satamien suunnittelussa ja kehitetään ratkaisuja materiaali- ja energiatehokkuuden, pilaantuneiden maiden, jätevesien hallinnan ja ympäristövaikutusten arvioimisen ja seurannan osalta.

Sovelletaan Vuosaaresta saatuja kokemuksia. Hyödynnetään käytössä olevia arviointimenetelmiä ja tehdään kansainvälisiä vertailuja."

Ohjelmassa on lisäksi useita hankkeita, joiden vastuutahoiksi on lueteltu useita virastoja, laitoksia ja kaupungin ulkopuolisia tahoja. Jotta ohjelma edistyisi toivotulla tavalla, tulisi päävastuutaho määritellä. Myös työnjako vastuu- ja yhteistyötahojen välillä tulisi selventää.

tekninen johtaja
Aarno Ahti

Lisätiedot

Aarno Ahti, tekninen johtaja, puhelin: 310 33550
aarno.ahti(a)hel.fi

Kaupunkisuunnittelulautakunta 04.10.2011 § 321

HEL 2011-000466 T 10 00 00

Päätös

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Lausunto

Helsingin kaupungin toiminnassa on ekologisesti kestävää kehitystä edistetty jo pitkän aikaa ja monella eri tavalla. Strategiat ilmastomuutokseen sopeutumisesta ja hillinnästä lienevät merkittävimpiä strategioita, joilla haitallisiin seurausvaikutuksiin ollaan varautumassa.

Helsingin ekologisesti kestävän rakentamisen ohjelman osa B, infrarakentaminen, on laadittu rakennusviraston vetovastuulla. Ohjelma käsittelee infrarakentamista sen elinkaaren koko keston ajalta. Valmisteluun on osallistunut useita virastoja kaupunkisuunnitteluvirasto mukaan lukien.

Raportissa esitetty toimenpideohjelma on jaettu kuuteen elinkaaren päävaiheeseen, jotka ovat kaavoitus ja esisuunnittelu, suunnittelu, rakentaminen, vastaanotto, takuuaika ja ylläpito. Eri elinkaarivaiheille on esitetty useita tavoitteita ja niille omat toimenpideohjelmat tavoitteiden saavuttamiseksi. Näin jokaiselle virastolle on määritelty omat toimenpiteet. Toimenpideohjelma on pyrkinyt olemaan konkreettinen työkalu ja kuvaamaan eri toimijatahojen rooleja ja vastuuta hyvinkin seikkaperäisesti.

Kaupunkisuunnittelun osalta esitetyt toimenpiteet sekä kaavoittajan tehtävät ja vastuut on kuitenkin rajattu virheellisesti kaupunkisuunnitteluviraston työtehtävien vastuun osalta toimenkuvaan verrattuna. Osittain kuvaukset ovat jääneet vaillinaisiksi. Termistö ei vastaa maankäytön suunnittelun termejä, jolloin rajapinnat ja esitetty vastuu kaupungin eri toimijoiden kesken jää epäselväksi. Mm. maanalainen yleiskaava, johon raportin sivulla 57 viitataan on jo vahvistettu valtuustossa 2010 ja tullut voimaan kesäkuussa 2011.

Kaavoitusta säätelee maankäyttö- ja rakennuslaki, jonka mukaan suunnitelmien tulee perustua riittäviin selvityksiin ja suunnitelmien ja kaavojen toteuttamisen vaikutukset tulee tutkia kaavan tarkkuuden ja ohjaustarkoituksen edellyttämällä tavalla. Ilmastovaikutukset on erikseen mainittu tutkittavaksi vaikutuksiksi. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet kiinnittävät osaltaan erityisesti huomiota myrskyihin, rankkasateisiin ja tulviin.

Normaalissa kaavatyössä tämä tarkoittaa suunnitelmien ja selvitysten tekoa mm. alueen korkotasosta, pinta- ja pohjavesistä, rakentamistavoista, pohjarakenteista, kuivatuksesta, kunnallistekniikasta, massatasapainosta, saastuneista maista ja maanalaisesta rakentamisesta.

Ekologisesti kestävän infrarakentamisen ohjelma sivuaa joitakin näistä maankäytön suunnittelun yhteydessä laadittavista suunnitelmista ja selvityksistä. Maankäytön suunnittelussa nämä tehtäväkokonaisuudet ovat useimmiten sekä alueellisesti että sisällöltään laajoja ja monitahoisia ja edellyttävät erilaisten tavoitteiden yhteensovittamista. Ohjelman näkökulma on huomattavasti kapeampi painottuen suppea-alaisten tavoitteiden ja toimenpiteiden edistämiseen. Toisaalta ohjelmassa on käsitelty tonteilla tapahtuvaa rakennustoimintaa ja sen ohjeistusta mm. rakentamistapaohjemaininnoilla.

Ohjelmassa mainitaan hulevesiin, merivesitulviin sekä massojen hallinnan koordinointiin tähtääviä toimenpiteitä. Helsingillä on kuitenkin olemassa omat tulva- ja hulevesistrategiansa, joiden toimeenpano on käynnissä. Massojen koordinointiin on myös olemassa oma ryhmänsä.

Yleisiä alueita suunniteltaessa kaupunkisuunnitteluviraston ja rakennusviraston välillä vallitsee hyvin toimiva käytäntö. Maankäytön suunnittelun aikana rakennusviraston edustaja osallistuu suunnittelukokouksiin, ja vastaavasti toteutusvaiheessa kaupunkisuunnitteluviraston edustaja osallistuu rakennusviraston kokouksiin.

Rakennusviraston eri sektoreiden välinen yhteistyö ja sisäinen tiedonkulku on oleellista ekologisesti kestävän rakentamisen edistämiselle. Useat luetellut toimenpiteet nimenomaan koskevat rakennusviraston ja Staran toimialaa.

Laajuudessaan ohjelma on haasteellinen, mutta osin hajanainen toimenpiteiden suuren määrän takia. Ekologisten vaatimusten sisällyttäminen kaikkiin palvelu-, materiaali-, ja kalustohankintoihin on vaativa tehtävä toteuttaa. Toisaalta pilottihankkeiden selvä määrän lisäys ei ole kannatettavaa. Runsas pilottihankkeiden määrä syö resurssit todellisilta hankkeilta ja niihin tehtävältä työltä. Toisaalta jo toteutetuista ekologisen rakentamisen mallialueilta tulee siirtää tietoa muihin projekteihin niin paljon kuin mahdollista.

Mikäli ohjelman toteutuksessa keskityttäisiin vain olennaisiin ja vaikutuksiltaan merkittäviin hankkeisiin, voisi ohjelman hyvä tarkoitus toteutua aina toimenpideasteelle. Infrarakentaminen on merkittävää Helsingin kaupungissa ja jopa koko maan mittakaavassa. Kaupunkisuunnitteluvirasto on tunnistanut ilmastovaikutusten ja ekologisen rakentamisen kaupunkisuunnittelun tarpeen. Helsingissä tehtävä kaupunkisuunnittelu kokonaisuudessaan on muuntumassa yhä paremmin ekologisia tavoitteita vastaavaksi. Oikea töiden ohjelmointi, yhtenäinen ohjeistus ja eri tahojen välisen tiedonkulun lisääminen edistävät koko alaa ja ekologisesti kestävää rakentamista. Edellä mainituilla yleistoimenpiteillä voitaisiin edistää merkittävästi ohjelmassa

mainittujen tavoitteiden toteutumista jo nykyisin käytettävissä olevilla voimavaroilla.

Esittelijä

yleiskaavapäällikkö
Rikhard Manninen

Lisätiedot

Eija Kivilaakso, toimistopäällikkö, puhelin: 310 37247
eija.kivilaakso(a)hel.fi

Teknisen palvelun lautakunta 08.09.2011 § 168

HEL 2011-000466 T 10 00 00

Päätös

Teknisen palvelun lautakunta päätti antaa esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Timo Martiskainen

Lisätiedot

Antero Taipale, yksikönjohtaja, puhelin: 310 39810
antero.taipale(a)hel.fi

Ympäristölautakunta 23.08.2011 § 264

HEL 2011-000466 T 10 00 00

Päätös

Ympäristölautakunta päätti antaa seuraavan lausunnon.

Helsingin ekologisesti kestävän rakentamisen ohjelman osa B, eli infrarakentamisen osa, on laadittu perusteellisesti ja se kattaa infrarakentamisen elinkaaren eri osien kattavan tarkastelun. Sen valmistelussa on ollut mukana useita virastoja, joille on myös määritelty toimenpiteitä ohjelman toteuttamisessa.

Ohjelmaluonnos jatkaa ekologisesti kestävän toimitilarakentamisen ohjelman linjoilla. Sen linjaukset ovat valmisteilla olevan kaupungin ympäristöpolitiikan luonnoksen linjausten mukaisia ja konkretisoivat niitä infrarakentamisen osalta. Ohjelman voi myös nähdä osana kuuden suuren kaupungin kaupunginjohtajien ilmastoverkoston aloitteen "Energiaviisaan rakentamisen tiekartta" toteuttamista.

Ohjelmaluonnos sisältää yhteensä 18 tavoitetta, joista jokaisen alla on listattu lukuisia toimenpiteitä. Tavoitteiden ja toimenpiteiden runsas määrä tekee ohjelmasta raskaslukuisen ja vaikeasti lähestyttävän. Sen tavoitteista tulisikin nostaa esiin ohjelman kärkihankkeet ja -tavoitteet, jotka ovat ohjelmakokonaisuuden kannalta keskeisimmät ja vaikuttavimmat. Esimerkiksi Helsingin kaupungin ilmansuojelun toimintaohjelman 2008-2016 toimenpiteiden täytäntöönpanoa tehostettiin valitsemalla kymmenen strategisesti tärkeintä kärkihanketta.

Ohjelmassa esitetyt tavoitteet ovat luonteeltaan varsin yleistasoisia ja osittain turhan epämääräisiä. Ohjelmaa terävöittäisi, jos edes joitakin tavoitteita asetettaisiin määrällisiksi tavoitteiksi. Esimerkiksi tavoitteena voisi olla tietty määrä infrahankkeita, joissa tehtäisi elinkaari- ja/tai hiilijalanjäljen arvio. Myös kaupungin infrarakentamisen hiilijalanjäljen pienentämiselle voitaisi asettaa määrällinen tavoite, joka perustuisi kaupungin ilmastotavoitteisiin ja esiselvitykseen HKR:n vaikutuksista ilmastonmuutokseen.

Ohjelman taloudellisia vaikutuksia on arvioitu kolmeen luokkaan sen mukaisesti, kuinka suuri resurssitarve kullakin toimenpiteellä on arvioitu olevan. Tämän lisäksi olisi tarpeen arvioida ohjelman toteuttamisen taloudellisia hyötyjä. Esimerkiksi maamassojen välivarastoinnin ja loppusijoituksen paremmalla ohjauksella on arvioitu olevan kaupungille jopa miljoonien eurojen säästöpotentiaali. Myös energiatehokkaan kaluston hankinnalla ja käytöllä voidaan saada aikaan merkittäviä säästöjä vähentyneinä polttoainekustannuksina. Mikäli ohjelmaan valitaan kärkihankkeita, ennen kaikkea niiden taloudellisia vaikutuksia tuliisi arvioida.

Ekologisten vaatimusten sisällyttäminen kaikkiin materiaali-, kalusto- ja palveluhankintoihin on kunnianhimoinen ja kannatettava tavoite. Se on myös linjassa kaupunginhallituksen hyväksymän hankintastrategian kanssa. Sen toteuttamisessa olisi luonnoksessa mainittujen tahojen (HKR, Stara, HKL) lisäksi hyödyllistä tehdä yhteistyötä ja tietojen vaihtoa myös hankintakeskuksen ja ympäristökeskuksen kanssa.

Ohjelmaluonnoksessa on kohtia, jotka korostavat ympäristöasioiden yhteyttä rakentajan ja rakennuttajan laadunhallintaan. Esimerkiksi kohdat 7.3 (Lisätään rakentamisessa ja vastaanotossa suoritettavaa toimintavaatimusten ja laadun seurantaa) sekä 8.5 (Lisätään takuuaikana suoritettavaa toimintavaatimusten ja laadun seurantaa) ovat tällaisia, ja ne voisi tässä ohjelmassa esittää tiiviimmin kytkemällä näiden asioiden edistäminen nimenomaan rakentajien ja rakennuttajien toiminta- ja laatujärjestelmien soveltamiseen myös ympäristöasioissa. Lisäksi rakentajien ja rakennuttajien ympäristöjohtamisen edistäminen tulisi näkyä ohjelmassa selkeämmin.

Ohjelman rakennetta selkeyttäisi, jos osa A (Ohjelman taustat) muutettaisiin lyhyeksi johdannoksi ja kansallisten ja kaupungin linjausten tarkempi esittely siirrettäisi liitemateriaaliksi.

Ekologisesti kestävän infrarakentamisen ohjelman luonnos on perusteellisesti laadittu ja sisältää oikeansuuntaisia toimenpiteitä. Ympäristölautakunnan mielestä ohjelman toimeenpanoa kuitenkin helpottaisi, jos nimettäisiin ohjelman kärkihankkeet ja -tavoitteet tai muulla tavoin priorisoitaisiin sen sisältöä.

Määrällisten tavoitteiden asettaminen lisäisi ohjelman konkreettisuutta ja seurannan havainnollisuutta. Toimenpiteiden taloudellisten vaikutusten arvioinnissa olisi tarpeen arvioida myös taloudellisia hyötyjä, ei pelkkiä kustannuksia. Ohjelman toteuttamisessa keskeistä on myös sen integroiminen infrarakentamisen toimijoiden olemassa olevaan ohjaukseen ja johtamiseen. Ympäristö- ja laatujärjestelmien hyödyntäminen on tässä työssä keskeistä.

Esittelijä

ympäristötutkimuspäällikkö
Päivi Kippo-Edlund

Lisätiedot

Markus Lukin, johtava ympäristösuunnittelija, puhelin: +358 9 310 31606
markus.lukin(a)hel.fi